

Oponentský posudek disertační práce Mgr. et Mgr. Jany Šídlové
Společenská dimenze víry v římskokatolické církvi v České republice v teorii a praxi

Předkládaná práce má jasnou strukturu. Daří se jí naplňovat v úvodu uváděné tři cíle projektu:

1. prozkoumat možnosti využití sociologických empirických metod v teologii,
2. prakticko-teologická analýza pojmu společenská dimenze víry – tj. jak lidé prožívají víru ve společenství,
3. popsat a prakticky využít pedagogické implikace vzešlé z prakticko-teologické analýzy

Zvolená metodika výzkumu a jeho vyhodnocení je vhodná, byť je jistě jednou z možných. Ale autorka odůvodňuje svou volbu a dále jí v práci důsledně užívá, což je kladné až příkladné. Autorka zpracovala úctyhodné množství literatury, o kterou se opírá. Jde o relevantní zdroje, leč recenzent, který vyrostl spolu se svými českými vrstevníky zejména na německé teologické literatuře. Ale zejména v první části, kde se zabývá vymezením a vztahem praktické a pastorální teologie, ohled na německou jazykovou oblast postrádá. Leč ve světovém i lokálním měřítku jí nelze považovat za nevýznamnou.

Výzkum a jeho vyhodnocení jsou z pohledu recenzenta nejzdařilejší částí práce. Nicméně určitý problém vidí recenzent ve vztahu názvu a obsahu práce, respektive ve vymezení zkoumané otázky. Název práce „Společenská dimenze víry v římskokatolické církvi v České republice v teorii a praxi“ může vést k očekávání, že jde o celostátní výzkum. Je pravda, že jde v práci o společenskou dimenzi víry. Ale společenská dimenze víry je zde zkoumaná v jedné jihočeské farnosti a v jednom společenství, nikoliv v celé republice. To ovšem z četby práce vyplyne, ale název práce slibuje mnohem širší záběr. Proto bych uvítal plnější charakteristiku oblasti, v níž se výzkum konal. Troufám si odhadnout, že by vše vypadalo poněkud jinak, kdybychom zkoumali totéž například v tradičním jihomoravském městečku.

Vědeckou práci nezdobí, když se do ní včleňují osobní trpkosti nebo když se bez důkazů paušalizují nějaké skutečnosti, na které lze narazit, ale které neplatí obecně a nevíme, kde k těm tvrzením autorka přišla. Například nelze bez výzkumu tvrdit, že se u nás vzdělávání dospělých koná málokde.

Určitý problém vidí recenzent v jakési hypertrofii učitelského zápalu. Ono se nedá vše naučit a vychovat, jak by si autorka přála (což ona jistě ví). Snaha takřka vše naučit se projevuje porůznu a potom v koncentrované formě v sedmé kapitole, ve vzdělávacím plánu pro laiky. Že je nanejvýš žádoucí laiky vzdělávat i neakademicky je jistě pravda, je to i přesvědčením recenzenta, který to dělal dobrých čtyřicet let při farářování i úřadování. Ale intelektuální kapacita vyučovaných je různá a někdy dost omezená a snaha vybavit (aktivní) laiky tak, aby uměli na všechno odpovídat je nereálná. Velmi stručně řečeno: Podle evangelia má být křesťan druhým lidem svědkem, ne perfektní informační službou.

V textu se vyskytují pojmy „vzdělávání“, „katecheze“, „výuka“, ale občas se nevhodně zaměňují nebo užívají nepřesně. Výuka je možná bez víry (stačí zájem), ovšem katecheze se týká těch, kdo uvěřili, ne kohokoliv, kdo se ptá na témata z oblasti náboženství. A snahu i schopnost druhé vyučovat nelze automaticky předpokládat u každého poctivě věřícího křesťana. Schopnost vyučovat je jedno z obdarování, schopnost doprovázet na cestě víry je

jiné obdarování, atd., a nikdo nemá všechna obdarování. Kdybychom shrnuli všechny požadavky, které se zde na „vychovávané“ či „vyučované“ kladou, máme dojem, že by autorka ráda tak trochu „vyráběla“ plnohodnotné, dokonalé a vše znající křesťany. Což nejde. Bylo by to něco jiného, než doprovázení na cestě víry, které pracuje s osobní historií člověka a poznává a respektuje jeho jedinečná obdarování.

K tomu ještě připojme dvě poznámky. Ke svědectví a k pomoci na cestě víry je každému třeba obdarování Duchem a rozpoznání k čemu je kdo obdarován. To platí obecně, ne jen v charizmatické obnově, a ohled na to jsem v práci poněkud postrádal. A druhou věcí je papežem Františkem zdůrazňovaná nutnost přítomnosti kérygmatu v naší komunikaci o věcech víry. Dotazy lidí k němu někdy míří a jindy ho míjejí, a totéž platí i o našich reakcích na dotazy. Ovšem když se někdo jen zvědavě nebo zvědavě ptá, ale nechce udělat ani krůček na cestě víry, nepomůže mu k uvěření nebo k pokroku na cestě víry ani sebelepší poučení a informování. A pokud někdo nepocítí uje potřebu dalšího vzdělání, nebude na nabídku vzdělávání reagovat. Což je menší škoda, než když naše dobře míněná snaha vzbudí odpor nebo když vzbudí dojem, že jde hlavně o to, aby se katolík vše naučil a říkal to správně. Naštěstí obsah práce ukazuje na dnes mnohdy opakované zjištění, že transmise věcí víry se děje zásadně přes vztahy - ať už jednotlivce k jednotlivci nebo ve společenství. Vztahy je třeba budovat v první řadě, vzdělání je nenahradí.

Tyto poznámky k chvályhodné snaze autorky podpořit vzdělávání laiků píše proto, aby při realizaci této snahy bylo méně prostoru pro zklamání nad nezájmem či neúspěchem a více prostoru pro přijímání inspirací, které se ukáží jako vhodné.

Práce odpovídá požadavkům na disertační práci, a proto jí doporučuji k obhajobě.

doc. Aleš Opatrný, Th.D.
KTF UK

V Praze 27.9.2021